

ПАМ'ЯТЬ

Труби схлипнули і заридали. Знайома мелодія у незвичній акустиці стала невпізнанною. Хитнулося в очах сільське кладовище на пригірку, пригорща весняного «снігу» упала на плити, тримаючись за огорожу, спробували наблизитися до жменьки односельців три немічні бабусі. Та, розчарувавшись у своїх силах, так і приросли, мов дерева, до неї. Услід за першими звуками зібгали шкарбукими негнучкими від роботи пальцями кашкети чоловіки. Заберебили край фартушків жіночі руки; носовички, в які звичайно зав'язують старенькі свої жалюгідні гроші, опинилися біля очей.

Неподалік лежало мертве місто Прип'ять, по сусідству — мертве село Редьківка, а перед нами — вісім Героїв Радянського Союзу, нагороджених посмертно за форсування Дніпра. Труби ридали, люди плакали, для них це був не захід, а поминання рідних.

Олександр Соколов, голова обласної ради спілки ветеранів Афганістану, на альник управління у справах молоді і спорту Чернігівського облвиконкому, попросив благословити міжнародний пісенний фестиваль «Пам'ять без меж». І мені подумалося, що він не помилився у виборі місця благословіння. Адже саме ці літні селяни, як ніхто інший, добре знають цінну нашу травневу пам'ять: пам'яті війни священної, афганської (15 травня відзначаються річниця початку виведення військ із ДРА), тихомирно «відстрілюючого» людські життя атома.

Можливо, комусь видасться це поєднання штучним. Таким опонентам відповів того ж дня у Славутичі шанований афганцями співець Олександр Розенбаум: «Ветерани, якщо на вашому святі поряд стоять молоді в камуфляжі, не сердіться. Вони «не примазалися». Просто шанують ваше свято. У них самих його немає (та й, власне, не може бути), однак і для них це день поминання. Адже всі війни однакові в одному — на них люди втрачають своїх

друзів і близьких».

Дорога із села Миси Ріпкинського району, біжить «заплямленою» цезієм та стронцієм Редьківкою, про яку зараз заведено м'яко казати: «Лікарі жити тут не рекомендують». Вдовж центральної вулиці — хати з понівеченими повіками-віконницями, колодязі-журавлі, що давно не тамували спраги водою, сади, схожі на вічночекаючих наречених, неорані городи з тинами, що впали в обійми бур'янів. Діляночки поодиноких самоселів вирізняються шаховими клітинками, а самі вони — немов привиди, яких не відпускають будинки...

Невеселий початок? Але й свято саме — із гірчинкою, світло його прийшло із темряви.

Задум провести фестиваль виник у двох колишніх афганців — однополчан: Юрія Зубка, заступника голови Комітету ветеранів війни в Афганістані та воєнних конфліктів в інших країнах при Президенті України, і вже згаданого Олександра Соколова.

Така зустріч, фактично, проводиться вперше. У 1987 році колишні афганці збиралися в Ашхабаді. Тоді вони проживали в навчальному таборі, з якого бійці строкової служби йшли на афганську війну. Гість обох фестивалів Юрій Шиндрик з Кременчука пригадує: «Я не міг дивитися на ці навчання спокійно. Новобранців готували, використовуючи досвід Великої Вітчизняної війни, а в горах все по-іншому. Їм доведеться перевчатися на місці. Скільки їх не вціліє?».

Від задуму провести пісенний фестиваль до втілення пролягав шлях довгий і тернистий. Було створено організаційний комітет, до якого увійшли Комітет ветеранів війни в Афганістані та військових конфліктів в інших зарубіжних країнах при Президенті України, Міністерство оборони України, Міністерство у справах молоді та спорту, Українська Спілка ветеранів Афганістану, Управління у справах молоді та спорту Чернігівського облви-

конкому, Чернігівська обласна Спілка ветеранів Афганістану, Асоціація «Афганці Чорнобиля» м. Славутича.

Розіслано численні запрошення. До Чернігова—Славутича з'їхалися представники від усіх обласних спілок афганців України, приїхали гості з Росії, Білорусі, Молдови.

Генеральним спонсором пісенного свята стало виробниче об'єднання «Чорнобильська атомна електростанція». Гості торжества відвідали ЧАЕС, ознайомилися з унікальним містом Славутичем. Його вибудували майстри 8 колишніх республік СРСР — представники України, Білорусі, Росії, Закавказзя, Прибалтики. Згідно з проектами будинкам притаманні риси національної архітектури, збудовано їх із привезених з Єревана, Вільнюса, Талліна, Риги і т. д. матеріалів. Тому за якусь годину, здається, можна поблукати по СНД. Пізніше багатьом уродженцям різних республік місто й дало прихисток. Тут, наприклад, ми з фотокореспондентом Юрієм Павленком випадково познайомилися із сім'єю ветеранів, біженців із Баку Б. Р. Китайгородським та З. О. Тонких...

Гостей фестивалю у Славутичі зустрічали тепло й хлібосільно. Прийшли поспілкуватися з ними і мер В. П. Удовиченко, і директор ЧАЕС С. К. Парашин. На центральній площі міста відбувся мітинг. А після нього чудовий, зі смаком дібраний концерт. Перше відділення було укладене з пісень самих афганців, переможців різноманітних фестивалів і конкурсів, таких, як «Дорогами Афганістану», «Коли співають солдати», «Афганістан болить в моїй душі», нещодавно проведеного по Російському громадському телебаченні — «Молоді співають про війну» (до Славутича приїхали і лауреат конкурсу Тетяна Абрамова, котра виконує «Синий платочек», і перший соліст групи «На-на» Валерій Юрин), прибули Вадим Азах — лауреат премії Слов'янського базару, чудовий виконавець харків'янин Князь Балєв, котрий став

БЕЗ МЕЖ

переможцем попереднього пісенного конкурсу, який проводився у Сланутичі, Фелікс Царикати — співак, котрий 9 Травня отримав звання народного артиста Осетії. Важко перерахувати всіх, але не назвати оодарованого киянина Олексу Береста, «киянку із Москви» Ірину Шведову (яка закінчила театральне училище імені Карпенка-Карого, зіграла на київській сцені в «Дикою ангелі» Олексія Коломійця і разом з своїм чоловіком Ігорем Дімариним виїхала до Москви. Афганці називають Ірину сестричкою, бо дуже подобається у її виконанні «Білий танець», пісня про офіцій-80-х), легенду болгарської та світової естради Бісера Кірова — просто неможливо.

Насамкінець, звільнивши від обов'язків ведучих, сцену «окупувала» група Андрія Сухова із Ярославля, лауреат телеконкурсу «Вікторія». В ансамблі прекрасно знали, що хочуть почути бойові побратими (а в залі воїнів-інтернаціоналістів була переважна більшість). Тож половину пісень співали разом із залом. Під час антракту не залишили своїх місць кілька жінок. Вони, як і хлопці, не слухали, а жили піснями, що звучали, а тепер намагались заспокоїтись, однак це їм погано вдавалось. Наступного дня біля пам'ятника загиблим воїнам-інтернаціоналістам у Чернігові про них скажуть: «Для дружин загиблих знайшлося гірке слово — вдови, для дітей — сироти, лише для матерів його не відшукати...»

Після антракту на сцену вийшов Олександр Розенбаум. Він відгукнувся на прохання афганців, відклав свої гастролі у Таганрозі і приїхав на пісенний фестиваль. Для всіх, хто зустрічав його на Чернігівському вокзалі, залишались незабутніми тих півгодини, так само, як і цей виступ. На пам'ять улюбленому барду від юнаків в камуфляжі подарована статуетка роботи молодого чернігівського скульптора Євгенія Єршова.

Про незвичайне торжество розповідати надзвичайно важко. Бо у ньому немає жодної другоградної миті, бо важко вирішити, що важливіше — офіційні програмні заходи чи дзвінки, від душі пісні в автобусі, жарти, перебування поряд з артистами, впізнання здалеку Бісера Кірова по нерозлучному капелюху, у якому він перебував з ранку до вечора.

Однак, якщо не порушувати хронології, то основні події 14 травня у Чернігові розпочалися із зустрічі в облвиконкомі. Участь у ній взяли і голова Комітету ветеранів війни в Афганістані та військових конфліктів в інших зарубіжних країнах, інвалід Афганістану Сергій Васильович Червонописький, і Сергій Олександрович Телешов, начальник управління внутрішньої політики при Президенті України (саме він привіз вітальну телеграму Л. Д. Кучми учасникам фестивалю (див. стор. 1), і голова Ради сімей загиблих в Афганістані Лариса Олександрівна Кожар, голови офіційних делегацій, керівництво області. Перший заступник голови обласної Ради з виконавчої роботи М. П. Бутко розповів присутнім про історичне минуле та сьогодення Чернігівщини.

Запам'ятався всім виступ Олега Трибова — голови Спілки ветеранів Афганістану Молдови. Лише нещодавно там вдалося відродити свою організацію: «Комусь було вигідно розгромити Спілку афганців. Хлопці опинилися по різні боки фронту, і у Придністров'ї загинуло 44 афганці. Ми вирішили не брати участі у бойових діях і працювати разом, незалежно від того, живемо ми в Бендерах чи Тирасполі».

Потім в одній з військових частин відбулася культурно-спортивна програма «На привалі», із солдатською юшкою, кашею, наркомівськими 100 грамами. Сол-

дати строкової служби показали прийоми рукопашного бою, зімітували атаку, продемонстрували каскадерські трюки із вскакуванням до кузова вантажівки, що рухається, розбивали цеглу ребром долоні, ногами і ... головою. Саме ця процедура чомусь найбільше припала до душі глядачам. Навики, якими володіли колись, успішно пригадали деякі афганці і навіть ветеран Великої Вітчизняної кавалер ордена Червоної Зірки Віталій Михайлович Хільченко. Спостерігали за дійством Герой Радянського Союзу Олександр Іванович Беспалов та повний кавалер ордена Слави Іван Максимович Литвин, котрі щойно повернулись із параду Перемоги у Москві, де крокували у перших шеренгах...

«Діди прийшли згадати своїх онуків», — такий основний лейтмотив вшанування, що відбулося біля монумента загиблим афганцям. Прийшли також ветерани афганської війни з Білорусі, Росії, Молдови, — і вони не почувалися зайвими, адже там, в Афганістані, всі були разом. До підніжжя пам'ятника загиблим гірляндю разом з воїнами-інтернаціоналістами покладав і Олександр Розенбаум, який для цього випадку надяг, як він сам називає, «афганський мундир».

Цього ж дня відбувся і мітинг-реквієм на Болдиній горі біля могили Невідомого солдата. У ньому взяли участь голова обласної Ради народних депутатів та виконкому П. Д. Шаповал, голова Чернігівської міської Ради та виконкому В. А. Косих, народний депутат України, член Президії Верховної Ради Ю. О. Буздуган.

Увечері під відкритим небом на Красній площі Чернігова відбувся грандіозний концерт. А останнім автографом фестивалю став неповторний фейєрверк під небом нашого міста.

Тетяна АНАТОЛЬ ВА.

Фото Юрія ПАВЛЕНКА.

